

بیمارستان فوق تخصصی آپادانا

بیماری سل چیست؟

میکروبی که باعث بیماری سل می شود، مایکوباکتریوم توبرکلوزیس نام دارد؛ سل اکثر موارد ریه ها را گرفتار می سازد ولی می تواند سایر اعضای دیگر بدن را هم مبتلا کند، میکروب ممکن است بصورت نهفته و یا بصورت فعال باشد.

نهفته یعنی میکروب در بدن فرد وجود دارد ولی باعث بیماری نشده است. اگر شما دارای سل نهفته باشید، علائم سل را نخواهید داشت و نمی توانید بیماری را به فرد دیگری منتقل نمایید ولی در صورتیکه آلوده به HIV باشید، ویروس، سیستم ایمنی شما را به حدی تضعیف می کند که بدن نمی تواند در مقابل میکروب مقاومت نماید بنابراین میکروب سل شروع به تکثیر و رشد کرده و موجب سل فعال می شود (که بیماری سل نیز نامیده می شود).

در فرد آلوده به HIV ؛ ابتلا ریه ها و یا هر عضو دیگری به سل فعال، یکی از نشانه های ورود به مرحله بیماری ایدز است.

میکروب سل چگونه سرایت پیدا می کند؟

این بیماری از طریق هوا به سایر افراد منتقل می شود. هنگامیکه شخصی که بیماری سل ریوی و یا گلودرد، عطسه یا سرفه بکند و یا آواز بخواند قطره های خیلی کوچک که حاوی میکروب سل است در هوا پراکنده می شود، شخص دیگری که همان هوای حاوی میکروب را تنفس کند ممکن است مبتلا به بیماری سل شود.

داروهای ضد سل موی و بی حال نمی شود همچنین بر قدرت کار کردن و همینطور توانایی جنسی شما اثر بدتر نخواهد داشت.

آیا بیماری سل از من به دیگران سرایت می کند؟

بله ، اگر مبتلا به بیماری سل ریوی و یا سل گلو باشید احتمالا می توانید بیماری را به دیگران منتقل کنید.

بنابر مدت چند هفته باید در منزل بمانید و از حضور در محل کار و یا مدرسه خودداری کرده و استراحت کنید.

بعد از چند هفته از شروع مصرف داروها دیگر خطر سرایت وجود ندارد ولی باید حداقل ۶ تا ۹ ماه دیگر هم به مصرف داروهایتان ادامه بدهید تا بیماری بطور کامل درمان شود. معمولا پزشک به شما خواهد گفت که چه زمانی می توانید به محل کار و یا مدرسه برگردید.

داروهای ضد سل موی ضعف و بی حال نمی شود همچنین بر قدرت کار کردن و همینطور توانایی جنسی شما اثر بدی نخواهد داشت.

من برای بیماری ایدز داروی " پروتئاز اینهیبیتور " مصرف می کنم ؛ آیا می توانم داروی ضد سل را هم بطور هم زمان بخورم ؟

بله می توانید بطور همزمان مصرف کنید ، ولی باید بدانید که این دو دارو ممکن است روی یکدیگر اثر داشته باشند بنابراین انتخاب ترکیب دارویی برای شما برعهده پزشک خواهد بود.

بیماری سل مقاوم به درمان چیست؟

وقتیکه میکروب سل یا داروی خاصی از بین نرود به آن میکروب مقاوم می گویند.

سل زمانی مقاوم به درمان می شود که بیمار داروهایش را به مدت کافی و یا به میزان کافی مصرف نکرده است.

بنابراین همیشه دقیقا طبق دستور پزشک داروهایتان را مصرف کنید. بیماران مبتلا به سل مقاوم به درمان می توانند بیماری خود را به دیگران پخش کنند.

سل مقاوم به درمان معمولا در بیمارانی دیده می شود که در مناطقی که شیوع سل زیاد است زندگی می کنند مانند :

آفریقا، آسیای جنوب شرقی و آمریکای لاتین .

وقتی که تعداد زیادی از داروها نتوانند بیماری سل را درمان کنند ، میکروب سل دارای □ مقاومت چند دارویی □ (TB MDR) است.

چنین بیمارانی باید حتما به پزشکانشی مراجعه کنند که در امر معالجه مقاومت چند دارویی تبحر خاص دارید و قادرند بهترین گروه دارویی را برای مبارزه با میکروب توصیه کنند.

چنانچه میکروب سل با داروی ایزونازید از بین نرفت دکتر داروی دیگری (احتمالا ریفامبین) جهت پیشگیری از سل فعال تجویز خواهد کرد.

اگر من مبتلا به بیماری سل فعال باشم ، آیا بهبود پیدا خواهم کرد؟

بله ؛ داروهای ضد سل در بدن اشخاص HIV مثبت بخوبی بدن اشخاص بدون HIV عمل می کند.

داروهای متعددی برای درمان سل فعال وجود دارد و در چند روز هفته ممکن است چند داروی مختلف بطور همزمان برایتان تجویز شود که بعد از چند هفته علائم بیماری ناپدید می شوند ولی به خاطر داشته باشید که میکروب بیماری سل خیلی آهسته از بین می رود بنابراین حتما داروهایتان را همان طوریکه دکتر دستور داده است مصرف کنید (یعنی به داروهای متعددی برای درمان سل فعال وجود دارد و در چند هفته اول ممکن است چند داروی مختلف بطور همزمان برایتان تجویز شود که بعد از چند هفته علائم بیماری ناپدید می شوند ولی به خاطر داشته باشید که میکروب بیماری سل خیلی

آهسته از بین می رود بنابراین حتما داروهایتان را همان طوریکه دکتر دستور داده است مصرف کنید (یعنی به همان مقدار و در همان زمان(ساعت) و طول مدتی که توسط پزشک مشخص کرده دارو را مصرف کنید)

آیا بیماری سل از من به دیگران سرایت می کند؟ بله ، اگر مبتلا به

بیماری سل ریوی و یا سل گلو باشید احتمالا می توانید بیماری را به دیگران منتقل کنید. بنابر به مدت چند هفته باید در منزل بمانید و از حضور در محل کار و یا مدرسه خودداری کرده و استراحت کنید.

بعد از چند هفته از شروع مصرف داروها دیگر خطر سرایت وجود ندارد ولی باید در منزل بمانید و از حضور در محل کار و یا مدرسه خودداری کرده و استراحت کنید.

بعد از چند هفته از شروع مصرف داروها دیگر خطر سرایت وجود ندارد و لی باید حداقل ۶ تا ۹ ماه دیگر هم به مصرف داروهایتان ادامه بدهید تا بیماری بطور کامل درمان شود. معمولا پزشک به شما

بیماری سل در تماس طولانی و نزدیک منتقل می شود، لذا افرادی که هر روز با بیمار مبتلا به سل در تماس هستند مانند افراد خانواده ، دوستان و همکاران در معرض خطر بیشتری قرار دارند. بیماری سل از طریق دست دادن ، استفاده از دستشویی و یا قاشق و ظرف مشترک پخش نمی شود.

چگونه می توان از ابتلا به بیماری سل پیشگیری کرد؟

برخی از مشاغل که بیشتر در تماس با مبتلایان به سل هستند بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری سل می باشند، مثل افرادی که در بیمارستان و درمانگاه یا زندان و یا خانه فقرا برای افراد بی سرپناه کار صلاحتان است که در چنین محیطی کار نکنید یا خیر. چنانچه در شرایطی قرار دارید که خطر ابتلای سل به میزان بیشتری شما را تهدید می کند حتما باید آزمایش بیماری سل بیش از سالی یک بار برایتان انجام بگیرد.

چنانچه در شرایطی قرار دارید که خطر ابتلای سل به میزان بیشتری شما را تهدید می کند حتما باید آزمایش بیماری سل بیش از سالی یک بار برایتان انجام بگیرد.

چنانچه برایتان مقدور است سعی کنید از شخصی که بیماری سل فعال دارد ولی داروهایش را مصرف نمی کند و یا اینکه تازه شروع به خوردن دارو کرده است دوری کنید. فردی که به مدت چندین هفته داروهایش را مصرف کرده است طبیعتا دیگر بیماری سل را منتشر نمی کند و پزشک به وی خواهد گفت که چه موقع همراهان وی را خطر ابتلا تهدید نمی کند.

اگر بر حسب اتفاق با چنین فردی در تماس قرار داشتید ، حتی اگر جواب تست سل برایتان منفی بوده است ، فوراً به دکتر مراجعه تا در صورت لزوم برایتان دارو ضدسل (جهت پیشگیری) شروع کند.

چگونه می فهمیم که مبتلا به سل فعال هستیم ؟

علامتهای این بیماری بستگی به این دارد که میکروب به کدام عضو حمله کرده است . معمولاً میکروب سل ریه ها را درگیر می کند و علامت های سل ریوی شامل :

- سرفه شدید بیش از ۳ هفته ،
- درد قفسه سینه ،
- خلط خونی
- سایر علائم عبارتند از :
- ضعف یا خستگی زیاد،
- کاهش وزن ،
- از دست دادن اشتها ،
- تب
- لرز و
- عرق شبانه

آیا بیماری سل فقط ریه ها را مبتلا می سازد؟

خیر ، هرچند بیماری سل فعال اغلب ریه ها را درگیر می کند ولی اعضای دیگر بدن را هم می تواند مبتلا سازد، از جمله کلیه ها و ستون مهره ها .

فردی که مبتلا به سل ریوی و یا سل حنجره نباشد معمولاً نمی تواند این بیماری را به سایر افراد منتقل کند.

آیا فردی که HIV مثبت است بیشتر در خطر ابتلا به بیماری سل است ؟

بله ، احتمال فعال شدن سل نهفته در بدن فرد HIV مثبت زیاد است ، به دلیل اینکه سیستم دفاعی بدن در چنین شخصی ضعیف است بنابراین بدن نمی تواند با میکروب جدید به خوبی مبارزه کند. آیا اگر من HIV مثبت باشم ؛ باید آزمایش بیماری سل را انجام بدهم ؟

بله ، چنانچه سابقه ابتلا به بیماری سل و یا سابقه آزمایش پوستی (PPD) مثبت سل را ندارید، حتماً جهت انجام آزمایش پوستی به پزشک و یا مراکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید.

جهت انجام این آزمایش ، مایعی به نام نوبرکولین به زیر پوستتان در ناحیه ساعد تزریق می شود، بعد از ۲ تا ۳ روز باید مجدداً به دکتر مراجعه کنید، پرستار و یا دکتر به محل تزریق نگاه کرده و مشخص خواهد کرد که نتیجه آزمایش مثبت یا منفی بوده است.

اگر جواب آزمایش مثبت باشد معمولاً به دلیل سل نهفته است ؛ ولی با این وجود ممکن است هنوز نیاز به آزمایشهای بیشتری داشته باشید تا مشخص شود آیا مبتلا به بیماری سل (سل فعال) هستید یا خیر. این آزمایش ها شامل عکس ریه ها و آزمایش خلط می باشد، چون میکروب سل به اعضای دیگر بدن هم ممکن است حمله کند لذا گاهی ممکن است آزمایشهای بیشتری هم درخواست شود.

اگر جواب آزمایش منفی باشد؛ حداقل سالی یک بار آزمایش بیماری سل را باید تکرار کنید و همیشه از دکتر خود در مورد احتمال ابتلا به سل بپرسید .

اگر مادر HIV مثبتی هستید که فرزندان بعد از اینکه HIV مثبت شدید دنیا آمده است ؛ حتماً فرزندان در سن ۹ تا ۱۲ ماهگی باید آزمایش سل بدهد.

اگر من مبتلا به سل نهفته باشم ؛ آیا با دارو می توان از پیشرفت و تبدیل شدن آن به بیماری سل فعال جلوگیری کرد؟

بله ، داروی ایزونیاژید از تبدیل شدن سل نهفته به بیماری سل فعال جلوگیری می کند. برای افرادی که HIV مثبت هستند همراه ایزونیاژید ، ویتامین ب ۶ هم تجویز می شود که از صدمه دستگاه عصبی پیشگیری می کند.

به محض اینکه متوجه شدید HIV مثبت هستید آزمایش سل بدهید.

در صورتیکه نتیجه آزمایش مثبت بود (ولی سل فعال نداشتید) ؛ احتمال زیاد پزشک برای مدت حداقل ۱۲ ماه جهت جلوگیری از تبدیل شدن سل نهفته به بیماری سل فعال داروی ایزونیاژید برایتان تجویز خواهد کرد. این مدت به این دلیل طولانی است که میکروب های سل به آهستگی از بین می روند . دارو ها را دقیقاً طبق دستور پزشک استفاده کنید.

اگر حامله هستید احتمالاً با هم دکتر برایتان ایزونیاژید تجویز خواهد کرد (ولی معمولاً توصیه خواهد کرد که بعد از ۳ ماهگی شروع به مصرف نکنید).